

Ο εξαιρετικός παιδοψυχίατρος D. Winnicott , πριν 50 ακριβώς χρόνια, έκανε μια σειρά εκπομπών για γονείς στο βρετανικό ραδιοφωνικό σταθμό του BBC, στις οποίες συζητούσε κυρίως με μητέρες επάνω στα διάφορα μικρά και μεγαλύτερα καθημερινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν με τα παιδιά τους. Με την θαυμάσια, πάντα ενθαρρυντική και επιβραβευτική στάση του, ο Winnicott καταφέρνει να απενοχοποιήσει τους γονείς, καταρρίπτοντας κάθε μύθο σχετικά με το τι είναι σωστό και λάθος στην ανατροφή των παιδιών και ποιες είναι οι «καλές, ιδανικές» μητέρες. Η πεποίθησή του: το να είναι μια γυναίκα «απλώς επαρκής» μητέρα είναι το πιο ικανοποιητικό που θα μπορούσε να επιδιώξει!

Από τότε που μεταδόθηκαν εκείνες οι εκπομπές, πολλά έχουν αλλάξει για τις γυναίκες γενικά και για τις μητέρες ειδικότερα. Οι γυναίκες μπήκαν δυναμικά στην αγορά εργασίας και αυτό σε συνδυασμό με το φεμινιστικό κίνημα, τις απελευθέρωσε, τις κατέστησε ισότιμες με τους άνδρες και τις απενοχοποίησε σε σχέση με τα παιδιά και την οικογένειά τους... υποτίθεται.

Αν και ο διπλός (και όχι μόνο) ρόλος των γυναικών –εργαζόμενη και μητέρα- θεωρείται αυτονόητος, πολλές από τις αντιλήψεις και τα πρότυπα για το πώς πρέπει να είναι μια μητέρα παραμένουν τα ίδια.

Αν συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι τα παιδιά είναι πια, λόγω συνθηκών ζωής τουλάχιστον στις πόλεις, σχεδόν απόλυτα εξαρτημένα από τους γονείς όχι μόνο ως προς την επιβίωση και την διαπαιδαγώγηση αλλά και την κοινωνικοποίησή τους, εύκολα μπορούμε να συμπεράνουμε ότι τα πράγματα για τις μητέρες –κυρίως υπεύθυνες ακόμη για τα παιδιά- δεν είναι πολύ εύκολα. Οι περισσότερες παλεύουν να ισορροπήσουν ανάμεσα στους ρόλους που έχουν αναλάβει και συχνά δεν αισθάνονται καθόλου «καλές μητέρες».

Τελειομανία

Όλα ξεκινούν με τη γέννηση του παιδιού, η οποία κατά ένα μαγικό τρόπο ανακινεί και φέρνει στην επιφάνεια σε πάρα πολλές γυναίκες, την μανία της τελειότητας.

Η Κάτια περιγράφει: «θεωρούσα πάντα τον εαυτό μου ένα πολύ χαλαρό άτομο. Όσπου γεννήθηκε η κόρη μου. Ασήμαντο μεν αλλά ενδεικτικό: ξαφνικά, εκεί που με το ζόρι σιδέρωνα τα πουκάμισα, άρχισα να σιδερώνω ακόμη και τα βρακάκια του μωρού! Και βέβαια συνεχώς ανησυχούσα μήπως κάτι της λείπει, μήπως κάτι δεν κάνω σωστά, μήπως δεν είμαι καλή μητέρα. Ήθελα να είναι όλα τέλεια για το παιδί μου. Και βέβαια είχα πάρα πολλές τύψεις όποτε την άφηνα σε άλλους, ακόμα και στον άντρα μου...»

Είναι χαρακτηριστική μαρτυρία μιας γυναίκας που οι προσδοκίες της από τον εαυτό της σ' αυτό τον τόσο σημαντικό ρόλο της ζωής της τής άλλαξαν συνήθειες και διάθεση, την άγχωσαν, την έκαναν να αισθάνεται ανεπαρκής. Η τελειομανία, άμεσα συνδεδεμένη με το γυναικείο ναρκισσισμό βρίσκει πρόσφορο έδαφος στην μητρική ματαιοδοξία: «για το παιδί μου τα θέλω όλα τέλεια», «θα είμαι μία τέλεια μητέρα».

Εδώ κρύβονται πολλές παγίδες.

«Μόνο εγώ ξέρω»

Ένα από τα κυριότερα θέματα που κάνουν τις γυναίκες να αισθάνονται ότι δεν είναι «καλές μητέρες» είναι το ότι «αφήνουν» το παιδί τους στα χέρια «τρίτων» (πολλές γυναίκες αισθάνονται κάπως έτσι ακόμη κι όταν αφήνουν το παιδί στον πατέρα του).

Κι ενώ μπορεί να έχουν φτάσει στα όρια τους απ' την κούραση και τον εκνευρισμό και να αισθάνονται κατά καιρούς ότι θέλουν να εκσφενδονίσουν στο διάστημα το παιδί που κλαίει, ουρλιάζει, κάνει πείσματα, δεν τρώει, δεν κοιμάται, δε διαβάζει, επιμένουν να πιστεύουν ότι μόνες αυτές «ξέρουν» το σωστό τρόπο, μόνες αυτές χρειάζεται το παιδί για να είναι καλά. Το αποτέλεσμα είναι συχνά ολέθριο για τα νεύρα όλων και έχει άλλη μία πολύ κακή συνέπεια: δυσχεραίνει πολύ τη σχέση του παιδιού με τον πατέρα του, ενίοτε και με τους άλλους ανθρώπους.

Ίσως λοιπόν σε πείσμα της μητρικής τελειομανίας και «συγκεντρωτικής» διάθεσης, είναι πιο εύκολο να είσαι «καλή μητέρα» αν μπορείς να μοιραστείς το ρόλο σου αυτό και με άλλους, τουλάχιστον όμως με τον πρωτίτως ενδιαφερόμενο: το δεύτερο γονιό.

«Προπάντων αρμονία»

Παρασυρμένες από μία τύπου «διαφήμιση μαργαρίνης» (που τελικά «γράφει» μέσα μας πολύ περισσότερο από όσο φανταζόμαστε) φαντασίωση οικογενειακής αρμονίας πολλές μητέρες θεωρούν καθήκον τους και προσπαθούν να φτιάξουν για τα παιδιά τους έναν παράδεισο αγάπης και ευτυχίας. Κουρασμένες, ξεζουμισμένες πολλές φορές, μετά τη δουλειά, μετά από ξάγρυπνες νύχτες, μετά από συζυγικούς καβγάδες, μετά από μια δύσκολη μέρα απομυζούν τα τελευταία αποθέματα ενέργειας και καλής διάθεσης που τους έχουν απομείνει – συχνά δεν υπάρχουν ούτε αυτά και τότε παίζουν λίγο θέατρο- για να παίξουν με τα παιδιά, να τα βοηθήσουν στα μαθήματα, να ακούσουν τις ιστορίες τους, να τους φτιάξουν το αγαπημένο τους κέικ. Όλα αυτά είναι καλώς, μερικές φορές όμως κάτω από τόση πίεση καμωμένα, που ουσιαστικά οι ίδιες είναι αλλού, απύσες. Κι επειδή αυτό τα παιδιά το αισθάνονται, συχνά το αποτέλεσμα κάθε άλλο παρά αρμονικό είναι.

Σίγουρα, καλή μητέρα είναι αυτή που προσπαθεί να βάλει στην άκρη τη δική της κούραση και κακή διάθεση και να προσφέρει στα παιδιά της το καλύτερο. Είναι όμως κι αυτή που αναγνωρίζει και παραδέχεται ότι υπάρχουν στιγμές που το μόνο που θα ήθελε είναι να μην βλέπει και να μην ακούει κανέναν και ειδικά τα παιδιά της και καταφέρνει πότε-πότε να τους το δώσει να το καταλάβουν. Άλλωστε ένα από τα πράγματα που θάπρεπε τα παιδιά μας να μάθουν από μας πριν το μάθουν από οποιονδήποτε άλλο, είναι ότι οι άνθρωποι έχουν όρια.

Οι πιέσεις απ' το περιβάλλον

«Πολλές φορές τα σχόλια των άλλων manάδων, ακόμη κι όταν είναι φίλες, είναι φρικτά και σε κάνουν να νιώθεις η χειρότερη μητέρα του κόσμου. Μια μέρα μια φίλη μου μού είπε με ύφος λίγο συμβουλευτικό και λίγο απαξιωτικό «ο γιος σου έχει πάρει κιλάκια τελευταία, προσέχεις αυτά που τρώει;». Είμαι σίγουρη ότι δεν ήταν μια καλοπροαίρετη παρατήρηση αλλά μια αιχμή για την φροντίδα των παιδιών ή δεν ξέρω εγώ τι άλλο. Ένωσα πάντως απαίσια!», διηγείται η Βάσω, μητέρα δυο παιδιών.

Πραγματικά ακόμη κι αν το παλεύει αρκετά μια γυναίκα να απαλλαγεί από ανόητα και επιζήμια πρότυπα καλής μητέρας, το περιβάλλον μπορεί να είναι τόσο επικριτικό που να την γεμίζει πάλι με ενοχές.

Υπάρχουν καταρχήν οι ίδιοι οι γονείς μιας γυναίκας, και ιδιαίτερα η μητέρα –και γιαγιά των παιδιών της- οι οποίοι ξεσπαθώνουν με συμβουλές, παραινήσεις και αυστηρότατη κριτική πολλές φορές, προσπαθώντας να αποδείξουν ότι εκείνοι ήταν καλοί γονείς αλλά και παίρνοντας εκδίκηση απ' τα παιδιά τους για τυχόν αμφισβήτηση του δικού τους τρόπου διαπαιδαγώγησης. Ένα είναι βέβαιο σ' αυτή την περίπτωση: οι πιο ακατάλληλοι κριτές για το αν είμαστε καλές manάδες είναι οι δικές μας manάδες, έστω κι αν είναι υπέροχες με τα παιδιά μας και τους τα εμπιστευόμαστε κατά τ' άλλα ανεπιφύλακτα.

Το σχολείο είναι επίσης ένας θεσμός που πολύ συχνά αντί να δουλεύει υποστηρικτικά και να απαλλάσσει σιγά-σιγά τους γονείς από ένα μέρος των ευθυνών της διαπαιδαγώγησης (όπως έχει υποχρέωση να κάνει), αντίθετα, με μεγάλη ευκολία φορτώνει τις ευθύνες στους γονείς και ιδιαίτερα βέβαια στις manάδες για ο, τι πάει «στραβά» με το παιδί. Ακόμη κι αν πρόκειται για καθαρά σχολικές αρμοδιότητες όπως το αν καταλαβαίνουν ή όχι τα παιδιά το μάθημα, αν ενδιαφέρονται, αν συμμετέχουν, συνήθως η εύκολη λύση είναι «κάτι δεν πήγε καλά στο σπίτι».

Σίγουρα ένα μεγάλο μέρος της ανατροφής των παιδιών είναι θέμα της οικογένειας, όμως είναι και δουλειά του σχολείου να συμπληρώσει κενά, να ισιώσει τυχόν στραβές, να κινητοποιήσει και να κοινωνικοποιήσει μ' ένα τρόπο διαφορετικό αλλά συμπληρωματικό της οικογένειας.

Και βέβαια, όπως δείχνει το παράδειγμα της Βάσως, οι ίδιες οι γυναίκες, που συχνά είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικές μεταξύ τους, κρίνουν με τον πιο αμείλικτο τρόπο άλλες μητέρες, σαν να πρόκειται για καλλιστεία και όχι για μία ιδιότητα που στην ουσία τις ενώνει. Η μητρότητα θα έπρεπε να γεμίζει τις γυναίκες κατανόηση για τις άλλες μητέρες και αλληλεγγύη μεταξύ τους, όπως άλλωστε συμβαίνει πάντα σε καιρούς δύσκολους. Αντ' αυτού, η εμφάνιση, τα ρούχα, η συμπεριφορά, η σωματική διάπλαση, η ανάπτυξη, οι σχολικές και αθλητικές επιδόσεις, η εξυπνάδα, και ο, τι τελοσπάντων μπορεί να χαρακτηρίζει ένα παιδί γίνονται συχνά μεταξύ manάδων πεδία σκληρού ανταγωνισμού και αφετηρία για πικρόχολα σχόλια.

Αν μη τι άλλο, καλό είναι να αναγνωρίζει κανείς τέτοιου είδους «μνηχτές» (τόσο στους άλλους όσο και στον εαυτό του) κι αν μη τι άλλο να μην εξαρτά την αυτοπεποίθηση του σαν γονιός ή μητέρα από την απερίσκεπτη κριτική του κάθε παιδαγωγικού «ξερόλα».

Για να επανέλθουμε στον Winnicott, θα κλείσουμε με την άποψη του ότι πρέπει να βοηθήσουμε τις μητέρες να εμπιστευτούν αυτό που κάνουν ενστικτωδώς χωρίς να φοβούνται αν είναι σωστό ή λάθος αλλά και ότι τελικά (επειδή πάντα θα έχουμε τις ενοχές μας)—σε πείσμα της άποψης ότι οι ενοχές και η έλλειψη σταθερότητας προξενούν μόνο βλάβες- χωρίς ενοχή και αμφιθυμία, καμία μητέρα δεν θα ήταν ευαίσθητη στις ανάγκες του παιδιού της.

Ο διπλός ρόλος των γυναικών απαιτεί από αυτές, πραγματικά ταχυδακτυλουργικές ικανότητες για να τα καταφέρουν να αντεπεξέλθουν. Πολλές γυναίκες, ανήσυχες και αποθαρρυνμένες απ' αυτές τις πιέσεις αποφασίζουν να παραιτηθούν απ' τη μία ιδιότητα και επιλέγουν το ένα απ' τα δύο: ή να γίνουν μητέρες και νοικοκυρές ή να μην αποκτήσουν παιδιά. Το αποτέλεσμα είναι πολλές φορές, ένα χρόνιο συναίσθημα ανεπάρκειας γιατί, οι μεν σκέφτονται «τι κατάφερα στη ζωή μου εκτός από το να είμαι μια απλή νοικοκυρά» οι δε «τελικά τι γυναίκα είμαι αν δε γίνω μητέρα». Έρευνες αποδεικνύουν ότι παρά την πιο κουραστική και επιβαρυνόμενη ζωή τους οι γυναίκες που επιλέγουν το διπλό ρόλο τελικά είναι πιο ικανοποιημένες απ' τη ζωή τους και παρουσιάζουν σπανιότερα κατάθλιψη. Επίσης μακροπρόθεσμα, οι περισσότερες αισθάνονται πιο ικανοποιημένες απ' τον εαυτό τους και στις δύο ιδιότητες τους.

Πηγή: [Λουίζα Βογιατζή](#)